

Q&A's testbeleid

Q Had er veel meer kunnen worden getest?

- Testmaterialen waren schaars in het begin van de uitbraak. De meeste laboratoria ervoeren op dat moment dat levering van testmaterialen uiterst onzeker was als gevolg van de wereldwijde vraagexplosie.
- Het OMT en het kabinet hadden rekening te houden met het risico dat door teveel te testen op enig moment geen tests meer zou hebben voor de meest kritische patiënten.
- Op basis van die signalen (ook schriftelijk) adviseerde het OMT op 12 maart: alleen zorgmedewerkers en risicopatiënten met ernstige klachten in het ziekenhuis moeten worden getest.
- Overigens werd op dat moment ook in verpleeghuizen wel getest, zij het beperkt: na 2 positieve besmettingen werd een gehele afdeling beschouwd als besmet en hoefden bewoners niet verder getest te worden.

Q had u niet veel meer moeten doen om die testcapaciteit op orde te krijgen?

- Er is vervolgens heel hard gewerkt om de testcapaciteit te verruimen.
- Het RIVM heeft in februari, maart en april heel snel veel laboratoria gevalideerd voor SARS-CoV-2 diagnostiek, zodat deze in stelling konden worden gebracht. Intussen zijn dat meer dan 50 laboratoria
- Ik heb echter vastgesteld dat vóór 12 maart nog maar 10 van de opschalingslaboratoria volledig waren gevalideerd. NB De laboratoria die in de media hebben aangegeven dat zij klaar stonden met heel veel testcapaciteit, hadden de validatie op die datum nog niet afgerond.
- Vanaf 17 maart is de Taskforce moleculaire diagnostiek aan de slag gegaan om de testcapaciteit te verruimen.
- Op 25 maart heeft de minister van VWS besloten de regie op de testcapaciteit naar zich toe te trekken door de Speciaal Gezant aan te stellen en de Landelijke coördinatiestructuur Testcapaciteit op te richten.

Q Heeft u niet veel te lang gewacht met verruimen van het testbeleid?

- Zeker niet. Al in het weekend na de start van het LCT heeft de Taskforce Diagnostiek een nieuwe inventarisatie gemaakt van de testcapaciteit.
- De conclusie was dat inmiddels, dankzij de toename van het aantal gevalideerde laboratoria, meer dan 13.000 testen mogelijk waren.
- Op basis daarvan heeft het OMT op 30 maart al geadviseerd om per 6 april het testbeleid te verruimen naar alle medewerkers en patiënten met klachten in alle zorgsectoren, dus inclusief verpleeghuizen, wijkverpleging, gehandicaptenzorg, huisartsenzorg, enzovoorts. De GGD'en zijn dit gaan uitvoeren. Ook de bijbehorende RIVM-richtlijnen zijn aangepast.
- Let wel: dit besluit is genomen ondanks twee heel grote onzekerheden: 1) de te verwachten testvraag. Schattingen van het RIVM begin april gaven aan dat rekening diende te worden gehouden met een testvraag tussen de 7000 en 22.000 per dag als gevolg van het verruimde testbeleid; die 22.000 tests/dag waren op dat moment echt nog niet gegarandeerd. 2) Onzekerheid over de levering van testmaterialen: een groot deel van de laboratoria meldden slechts 1 á 2 weken vooruit te kunnen met de beschikbare materialen. Een deel van de laboratoria had zelfs acute tekorten (enkele dagen voorraad).

Q Ja, maar feitelijk bleek het aantal testen toch veel lager uit te vallen? Hoe verklaart u dat er zoveel laboratoria waren met ongebruikte tests?

- Gedurende de maand april bleek de testvraag dichtbij bij ondergrens van de eerdergenoemde RIVM-schattingen uit te vallen. De verklaring daarvoor kan ik niet geven: misschien zijn er dit jaar minder mensen met luchtweginfecties geweest dankzij de lock-down, misschien is een deel van de Nederlanders minder bereid om zich te laten testen, misschien kozen mensen er liever voor om thuis uit te zieken dan zich te laten testen. Het kan ook

nog zo zijn dat artsen toch te lang terughoudend zijn geweest om mensen te laten testen. Dat weten we gewoon niet precies.

- Ook waren er bij sommige GGD'en opstartproblemen en duurde het soms even voordat er goede samenwerking met zorginstellingen en bedrijfsartsen tot stand kwam. Hierover heb ik meerdere keren met de GGD'en en de zorgkoepels overleg gevoerd en aangedrongen op snelle oplossingen.
- De GGD Brabant bijvoorbeeld had moeite om snel op te schalen na alles wat hen al voor de kiezen was gekomen.

Q Maar waarom heeft u het testbeleid in april dan niet veel verder verruimd toen bleek dat er overcapaciteit was?

- Er was in april weliswaar sprake van ongebruikte testcapaciteit, maar dat is nog wat anders dan capaciteit die je ook structureel kunt gebruiken.
- Als je besluit om meer mensen te laten testen is het wel van belang om zekerheid te hebben dat je niet binnen 1 of 2 weken door je voorraden heen bent.
- Daarnaast konden de doelgroepen, waarvoor testen het meest van belang was in die fase van de crisis, nu allemaal worden getest.

Maar u wilde toch veel ruimhartiger kunnen testen?

- Zeer uitgebreid testen is vooral belangrijk in de fase na de lockdown. Immers: als iedereen thuis zit wordt uitgebreid testen voor de bestrijding van de verspreiding van het virus minder noodzakelijk. Daarna echter wil je besmetting zo snel mogelijk op het spoor komen en de keten verbreken via bron- en contactonderzoek.
- Voor de overgang naar de nieuwe controlefase was voldoende capaciteit voor testen en bron- en contactonderzoek volgens het OMT dan ook een essentiële voorwaarde.
- In de loop van de maand april lukte het gelukkig om met meerdere leveranciers afspraken te maken over garanties van materialen voor de middellange termijn, deels gekoppeld aan de plaatsing van nieuw aangeschafte apparatuur (die nog wel geplaatst moest worden).

- Ook is eind april de eigen productie van afnamemateriaal (swabs) gestart.
- Een belangrijke randvoorwaarde die ook moest worden gerealiseerd was het IT-systeem om flexibel testmonsterstromen te kunnen verleggen naar die laboratoria waar voldoende capaciteit is (onder meer de pandemielabs). Daartoe is in april en mei binnen recordtijd een nieuw IT-systeem ingericht.
- Zo ontstond gaandeweg het vertrouwen dat verdergaande verruiming van het testbeleid binnen handbereik lag.
- Eind april is besloten tot verdere verruiming van het testbeleid per 1 mei, gekoppeld aan de sectoren waar de algemene beschermingsmaatregelen werden afgeschaald. Het ging om leerkrachten primair onderwijs, kinderopvangmedewerkers, jeugdtrainers, contactberoepen in de zorg, mantelzorgers, OV-personeel en politie en handhavingspersoneel.
- Eind mei is besloten om per 1 juni het testbeleid zelfs te verruimen naar iedereen met klachten, waarbij alle positieve gevallen worden opgevolgd met bron- en contactonderzoek. Deze strategie past bij de controlefase waarin het algemene advies om thuis te blijven werd losgelaten en de samenleving weer langzaam naar een nieuw normaal gaat.
- Kortom de verdere verruiming van het testbeleid liep in de pas met de veranderingen in de beheersingsstrategie.